

VNEUS Leppo Johannes(VNK), Pasanen
Silja(VNK)

14.04.2020

Asia

Neuvottelut EU:n uudesta kumppanuudesta Yhdistyneen kuningaskunnan kanssa

Kokous

U/E/UTP-tunnus

E 6/2020 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio julkaisi 18.3. ensimmäisen luonnoksensa Euroopan unionin (EU) ja Yhdistyneen kuningaskunnan (UK) väliseksi kumppanuussopimukseksi. Luonnos kattaa kaikki tulevan kumppanuuden alat lokakuussa 2019 hyväksytyn EU:n ja UK:n yhteisen poliittisen julistuksen ja 25.2.2020 hyväksytyjen EU:n neuvotteluohjeiden mukaisesti. Ulkosuhteita sekä ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa koskeva teksti julkaistiin kuitenkin erillisenä asiakirjana, sillä UK ei tällä hetkellä halua lainkaan keskustella näitä aloja koskevasta sopimukseen perustuvasta yhteistyöstä.

Käytännössä komissio on kirjoittanut yleisten asioiden neuvostolta 25.2. saamansa neuvottelumandaatin yhden artiklakohtaisen sopimusluonnoksen muotoon. UK ei kannata tätä lähestymistapaa. Se on toistaiseksi toimittanut komissiolle omat tekstiehdotuksensa erillisiksi sopimuksiksi seuraavilla aloilla: vapaakauppa, lentoliikenne, siviililentoliikenteen turvallisuus, lainvalvonta- ja oikeudellinen yhteistyö rikosasioissa, energia ja ydinenergian rauhanomainen käyttö. UK on pyynnöistä huolimatta kieltänyt komissiota jakamasta tekstejään jäsenvaltioille.

Komission luonnoksessa ei ole otettu huomioon UK:n kantoja, jotka poikkeavat monilta osin huomattavasti komission tekstistä sekä sisällön että kunnianhimon tason osalta. UK näyttää nyt haluavan selvästi etäisemmän suhteen kuin mistä yhteisessä poliittisessa julistuksessa lokakuussa 2019 sovittiin. Lisäksi komission alustavan arvion mukaan UK:n teksteissä osapuolten oikeudet ja velvollisuudet eivät aina ole tasapainossa.

Komission luonnoksessa on siis kyse EU:n yksipuolisesta keskustelunavauksesta, ns. ensimmäisestä tarjouksesta, jonka tarkoituksena on vauhdittaa ja konkretisoida UK:n kanssa käytäviä neuvotteluja. Tästä syystä E-jatkokirjettä pidetään tässä vaiheessa tarkoituksenmukaisimpana keinona eduskunnan tiedonsaanti- ja vaikutusmahdollisuuksien varmistamiseksi. Perustuslain 96 §:n mukaisen U-kirjelmän laatiminen tulee ajankohtaiseksi viimeistään silloin, kun käytettävissä on molempien neuvotteluosapuolten näkemyksiin perustuva luonnos sopimustekstiksi.

Koronaviruksen johdosta viralliset neuvottelukierrokset on toistaiseksi peruttu. Komissio on 30.3. alkaen käynyt UK:n kanssa etäyhteyksien välityksellä teknisiä keskusteluja osapuolten laatimista teksteistä. EU:n tavoitteena on jatkaa keskusteluja samanaikaisesti kaikilla aloilla ja järjestää kaksi täyttä keskustelukierrosta ennen kesäkuussa pidettävää osapuolten korkean poliittisen tason kokousta. Neuvotteluja seuraava ja ohjaava neuvoston UK-työryhmä on niin ikään kokoontunut tarvittaessa epävirallisesti etänä.

Erosopimuksen mukaan osapuolten yhteinen päätös 31.12.2020 päättyvän siirtymäkauden pidentämisestä on tehtävä 1.7. mennessä. Tämän jälkeen pidentäminen ei enää ole mahdollista. Komission mukaan UK suhtautuu edelleen pidentämiseen kielteisesti, eikä asiasta näin ollen ole toistaiseksi keskusteltu.

Suomen kanta

Suomi jatkaa neuvottelujen seurantaan ja ohjausta EU:n neuvottelumandaatin hyväksymisen yhteydessä jo linjattujen Suomen kantojen ja tavoitteiden (E 6/2020 vp sekä sen liitteenä oleva muistio ”Suomen keskeiset tavoitteet EU:n ja UK:n tulevan suhteen osalta” VNEUS2020-00106) pohjalta.

Pääasiallinen sisältö

Oletuksena on, että komission ensimmäiseen sopimusluonnokseen tehdään tulevina kuukausina huomattavia muutoksia. Tästä syystä seuraavassa esitetään mahdollisimman tiiviisti vain luonnoksen keskeisimmät kohdat.

I OSA: YHTEISET MÄÄRÄYKSET

Kyseessä olisi **yksi sopimus**, jolla perustettaisiin laaja-alainen kumppanuus EU:n ja UK:n välille. Yleisten asioiden neuvoston 25.2. pöytäkirjaan merkityn neuvoston ja neuvostossa kokoontuneiden jäsenvaltioiden hallitusten edustajien lausuman mukaan vasta neuvottelujen päätteeksi määritetään, tekeekö uuden kumppanuussopimuksen unioni vaiko unioni ja sen jäsenvaltiot (ks. tarkemmin jäljempänä kohta ”Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät”).

Kumppanuus perustuisi yhteisille **arvoille ja periaatteille**. Osapuolet sitoutuisivat ihmisoikeuksien, perusvapauksien, demokratian ja oikeusvaltioperiaatteen kunnioittamiseen, joukkotuhoaseiden leviämisen estämiseen sekä ilmastonmuutoksen torjuntaan erityisesti Pariisin sopimuksen mukaisesti. UK:n edellytetään jatkossakin sitoutuvan Euroopan ihmisoikeussopimukseen. Edellä mainittujen **sopimuksen olennaisten osien** rikkomisella voisi olla oikeudellisia seuraamuksia (ml. sopimusvelvoitteiden noudattamisen keskeyttäminen). Lisäksi osapuolet tekisivät yhteistyötä terrorismin torjumiseksi, edistäisivät kansainvälistä yhteisöä koskevien vakavimmista rikoksista syytettyjen syytteenpanoa ja torjuisivat pienaseiden ja kevyiden aseiden laitonta kauppaa. Sitoutuminen henkilötietojen korkeaan suojaan olisi edellytys sopimuksen tiettyjen yhteistyömuotojen, kuten lainvalvontayhteistyön, toteutumiselle.

Mikäli EU ja UK tekisivät jatkossa muita sopimuksia, niistä tulisi kumppanuussopimusta täydentäviä sopimuksia ja samalla osa samaa sopimuskehikkoa. Osapuolet vahvistaisivat myös sitoumuksensa panna ajoissa täytäntöön 1.2.2020 voimaantullut EU:n ja UK:n välinen erosopimus.

II OSA: TALOUS JA KAUPPA

Luonnoksen laajin *osa*, ”Talous ja kauppa” on jaettu 17 *osastoon* ja nämä edelleen alakohtaisiin *lukuihin* ja *alalukuihin*. Näistä noin puolet koskevat vapaakauppaa. Loput koskevat talousalan yhteistyötä esimerkiksi kalastuksen, henkilöiden liikkuvuuden, energian ja raaka-aineiden, liikenteen tai ydinalan siviilikäytön osalta.

Sopimusluonnos sisältää määräyksiä **sääntelyn läpinäkyvyydestä**. Määräyksillä tavoitellaan ennustettavaa ja avointa sääntely-ympäristöä. Perustana ovat asianmukaiset Maailman kauppajärjestö WTO:n määräykset.

Sopimusluonnos sisältää osaston, joka koskee **hyviä sääntelykäytäntöjä ja sääntelyviranomaisten välistä yhteistyötä**. Yhteistyö olisi vapaaehtoista ja osapuolet säilyttäisivät sääntelyautonomiansa. Osastoa ei sovellettaisi EU:n jäsenvaltioiden sääntelyviranomaisiin eikä jäsenvaltiotason sääntelyyn. Osastoon ei myöskään sovellettaisi sopimuksen riitojenratkaisumääräyksiä.

Tasapuolisia kilpailuedellytyksiä ja kestävyyttä koskeva osasto jakautuu kahdeksaan lukuun. Ne koskevat valtiontukia, kilpailua, valtio-omisteisia yrityksiä, verotusta, työelämän ja sosiaalista suojelua, ympäristöä ja terveyttä, ilmastonmuutoksen vastaista taistelua, sekä muita kaupan ja kestävän kehityksen instrumentteja.

Tavoitteena on luoda olosuhteet tasapuolisten kilpailuedellytysten toteutumiselle. Kattavilla sitoumuksilla pyrittäisiin estämään kaupan vääristymät ja epäreilut kilpailuedut sekä varmistamaan, että osapuolten kauppa ja investoinnit tukevat kestävä kehitystä. Osapuolet sitoutuisivat ylläpitämään yhteisiä korkeita standardeja ja muita korkeita standardeja valituilla aloilla. EU:n standardit ja kansainväliset standardit toimisivat viitekohtana. Sopimukseen sisältyisi myös mahdollisuus laajentaa soveltamisalaa tai nostaa vaatimusten tasoa ajan kuluessa. Sopimus säilyttäisi osapuolten sääntelyoikeuden ja vahvistaisi varovaisuusperiaatteen. Eri osiot sisältäisivät asiaankuuluvat toimeenpanomekanismit, kuten tehokkaan kansallisen täytäntöönpanon sekä sen valvonnan, riitojenratkaisun ja mahdollisuuden ottaa käyttöön yksipuolisia toimia valituilla aloilla.

Valtiontuissa sopimusehdotuksen mukaan UK panisi täytäntöön EU:n säännöt sekä perustaisi riippumattoman viranomaisen, joka valvoisi täytäntöönpanoa ja tekisi yhteistyötä komission kanssa. EU:n uusista tai muuttuvista säännöistä tehtäisiin erillinen päätös erityiskomiteassa. Mikäli kauppa tai kilpailu vääristyisi, EU voisi turvautua itsenäisiin toimiin. Valtiontukimääräykset olisivat sopimuksen riitojenratkaisumekanismien alaisia.

Molemmat osapuolet soveltaisivat sääntöjä, jotka kieltävät **kilpailunvastaiset** sopimukset ja määräävän markkina-aseman väärinkäytön. Sopimus sisältäisi myös sääntöjä fuusiovalvonnasta sekä yrityksistä, joille on annettu yksinoikeus tai erityisoikeuksia. Sääntöjen täytäntöönpanosta huolehtisi riippumaton kilpailuviranomainen. Muutoksenhaku olisi mahdollista kilpailulainsäädännön loukkaustapauksissa.

Valtio-omisteisten yritysten osalta edellytettäisiin kansainvälisten standardien kunnioittamista sekä velvoitettaisiin syrjimättömään kohteluun ja toimimaan kaupalliselta pohjalta.

Osapuolet sitoutuisivat noudattamaan **verotuksen** hyvän hallintotavan periaatteita, jotka sisältävät avoimuutta ja tietojenvaihtoa koskevat globaalit standardit, oikeudenmukaisen verotuksen sekä veropohjan rapautumista ja voitonsiirtoja koskevat OECD:n standardit (BEPS). Osapuolten olisi edistettävä hyvän hallintotavan periaatteita veroasioissa, parannettava kansainvälistä yhteistyötä sekä helpotettava veronkantoa. Sopimuksella vahvistettaisiin sitoumus hillitä haitallisia verotoimenpiteitä ottaen huomioon veropohjan rapautumista ja voitonsiirtoja koskeva G20-ryhmän ja OECD:n toimintasuunnitelma sekä vahvistettaisiin yritysverotuksen käytäntösääntöjen noudattamista koskeva sitoumus. Osapuolet sitoutuisivat soveltamaan ja olemaan heikentämättä EU:ssa ja UK:ssa siirtymäkauden päättyessä sovellettavia yhteisiä veronkiertämisen torjuntaa koskevia standardeja. Nämä koskevat tuloja, rahoitustilejä, rajat ylittäviä veropäätöksiä, verohallintojen välistä maakohtaista raportointia, tosiasiallista edunsaajaa ja rajat ylittäviä verosuunnittelujärjestelyjä koskevaa tietojenvaihtoa, veronkiertämisen torjuntaa koskevia sääntöjä sekä julkista maakohtaista raportointia luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten osalta.

Yritysten tasapuolisten kilpailuedellytysten turvaamiseksi **työelämän normien, ympäristön ja terveyden suojelun sekä ilmastonmuutoksen torjunnan** osalta osapuolet sitoutuisivat säilyttämään vähintään siirtymäkauden päättyessä sovellettavan yhteisen tason. Ympäristönsuojelun kattamat alat

määritellään laajasti. Osapuolet pyrkisivät myös parantamaan suojelun tasoaan joko yksipuolisesti tai yhteisellä päätöksellä. Jos molemmat osapuolet parantaisivat joiltakin osin suojelun tasoaan siirtymäkauden tasoon verrattuna, suojelun tasoa ei voitaisi tämän jälkeen enää laskea toisen osapuolen sääntelyn tasoa alemmaksi. Kumppanuusneuvosto voisi päättää siirtymäajan tasoa korkeamman tason käyttämisestä sekä päättää uusien alojen lisäämisestä suojelun piiriin. Osapuolet sitoutuisivat määräysten tehokkaaseen täytäntöönpanoon kansallisten järjestelmien, kuten työsuojelutarkastusten kautta. Ne myös turvaisivat läpinäkyvät ja riippumattomat oikeussuojamekanismit työlainsäädännön noudattamisen turvaamiseksi kansallisella tasolla.

Ympäristön ja terveyden sekä ilmastonmuutoksen torjuntaa koskevien määräysten osalta osapuolet ottaisivat käyttöön läpinäkyvän ja riippumattoman elimen sopimuksen velvoitteiden täytäntöönpanon kansallista seuranta- ja valvontaa varten. Ilmastonmuutoksen torjunnan osalta osapuolet vahvistaisivat sitoumuksensa saavuttaa ilmastoneutraalius kaikilla talouden aloilla vuoteen 2050 mennessä. UK:n tulisi ottaa käyttöön hiilen hinnoittelua koskeva järjestelmä, joka vastaisi tehokkuudeltaan ja kattavuudeltaan vähintään samaa tasoa kuin EU:ssa. Sopimus mahdollistaisi UK:n kansallisen päästökauppajärjestelmän yhdistämisen EU:n päästökauppajärjestelmään, jos se voisi tapahtua vaarantamatta EU:n järjestelmän toimivuutta.

Työelämän normeja, ympäristöä ja terveyttä sekä ilmastonmuutoksen torjuntaa koskevia määräyksiä koskisi sopimuksen yleinen riitojenratkaisu.

Sopimus sisältäisi osion koskien **muita kaupan ja kestävän kehityksen välineitä**. Osapuolet vahvistaisivat Yhdistyneiden kansakuntien ympäristökokouksen (UNEA) ja -ohjelman (UNEP) tärkeyden ja sitoutuisivat keskeisten kestävästä kehityksestä koskevien kansainvälisten periaatteiden ja sääntöjen tehokkaaseen toimeenpanoon (ml. kestävän kehityksen agenda 2030) sekä vahvistaisivat siltä osin kuin ne ovat ratifioineet tai hyväksyneet Kansainvälisen työjärjestön sopimukset, Euroopan neuvoston sosiaalisen peruskirjan sekä monenväliset ympäristösopimukset kuten ilmastopimukset, uhanalaisten lajien kansainvälistä kauppaa koskevan yleissopimuksen (CITES) ja biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen. Sopimus sisältäisi myös määräyksiä koskien sosiaalista vuoropuhelua, vastuullista liiketoimintaa sekä toimitusketjujen vastuullista hallintaa. Osapuolet sitoutuisivat yhteistyöhön kestävän kehityksen kysymyksissä kahdenvälisesti sekä eri kansainvälisillä foorumeilla. Sopimuksen tätä lukua koskisi oma riitojenratkaisumekanismi sisältäen hallitusten väliset neuvottelut sekä asiantuntijapaneelin raportit suosituksineen.

Tavarakaupassa osapuolet muodostaisivat EU:n tavoitteiden mukaisesti vapaakauppa-alueen ilman tulleja, maksuja, kuluja tai määrällisiä rajoitteita. Sopimuksen kansallista kohtelua ja markkinoillepääsyä koskeva luku noudattaisi EU:n perinteistä lähestymistapaa. Se sisältäisi perinteiset määräykset vientiin ja tuontiin liittyvistä tullimaksuista ja veroista sekä kaupan rajoittamisen kielloista (mukaan lukien määrällisistä rajoituksista tai tuotteiden hyväksymisvaatimuksista). Kattavampia sääntöjä tehtäisiin tuonti- ja vientilisensoinnissa, tuonti- ja vientimonopoleissa, korjatuihin tuotteissa, tavaroiden kuljetuksissa, kunnostetuissa tuotteissa sekä alkuperämerkinnöissä. UK-spesifit määräykset koskisivat WTO-kiintiöiden jakamista EU:n ja UK:n välillä sekä kaupan suojoitoimia. Alkuperäsäännöt pohjautuisivat EU:n perinteiseen lähestymistapaan. Moderneilla alkuperäsääntömenettelyillä pyrittäisiin helpottamaan kauppaa. Alkuperän kerryttämisessä sopimusluonnos sisältää kahdenvälisen kumulaation, eli osapuolet voisivat vapaasti käyttää toistensa alkuperätuotteita omassa valmistuksessaan ja saada tuotteelle silti EU/UK-alkuperän.

Terveys- ja kasvinsuojelutoimien osalta lähtökohtana olisi WTO:n terveys- ja kasvinsuojelua koskeva sopimus (SPS-sopimus). Tavoitteena olisi kahdenvälisen kaupan sujuvuuden varmistaminen sekä terveys- ja kasvinsuojelutoimien kielteisten kauppavaikutusten minimoiminen ottaen kuitenkin huomioon osapuolten oikeus arvioida ja hallinnoida riskejä sekä suojella ihmisten, eläinten ja kasvien

terveyttä. Sopimuksen myötä vahvistettaisiin se, että tuonnissa noudatetaan tuontimaan asettamia vaatimuksia, joiden tulisi perustua kansainvälisiin standardeihin. Osapuolet sitoutuisivat siihen, että tuontivaatimukset koskisivat yhdenmukaisesti viejäosapuolen koko aluetta. Tämä on tärkeä tavoite EU:lle, jottei UK asettaisi tulevaisuudessa erilaisia vaatimuksia tuonnille eri jäsenvaltioista, vaan kohtelisi EU:ta yhtenä kokonaisuutena. Sopimusluonnos pitää sisällään myös tiedonvaihtoa, tarkastuksia, alueellistamista ja hätätoimenpiteitä koskevia velvoitteita. Luonnoksessa vahvistetaan se, että tilanteissa, joissa tieteellinen näyttö on puutteellista, osapuolet voivat ottaa käyttöön väliaikaisia toimenpiteitä. Osapuolet sitoutuisivat kattavaan yhteistyöhön muun muassa eläinten hyvinvoinnin, antibioottiresistenssin ja kestävien ruokajärjestelmien osalta. Sopimuksella vahvistettaisiin sääntelyviranomaisten tiedonvaihdon ja dialogin jatkuminen voimassa olevien sääntöjen muuttamisen tai uusien kehittämisen osalta. Osapuolet sitoutuisivat yhteistyöhön kansainvälisillä foorumeilla.

Sopimusehdotuksen **teknisiä kaupan esteitä** koskevien määräysten perustana on Maailman kauppajärjestö WTO:n teknisiä kaupan esteitä koskeva sopimus, mutta neuvoteltavalla sopimuksella pyrittäisiin WTO-sopimusta pidemmälle meneviin sitoumuksiin. Määräysten tavoitteena olisi edistää sääntelyn yhteensopivuutta käyttämällä asianmukaisia kansainvälisiä standardeja, helpottamalla kauppaa ja välttämällä tarpeettomia kaupan esteitä. Luku sisältää kansainvälisen standardin määritelmän ja siinä määritellään kansainväliset standardointielimet. Luvussa käsitellään myös muun muassa vaatimustenmukaisuuden arviointia, markkinavalvontaa sekä tietojen vaihtoa vaarallisista tuotteista.

Tullausta ja kaupan helpottamista koskevan luvun tavoitteena on tukea kaupan helpotuksia ja samalla varmistaa tehokas tullivalvonta sekä määritellä tulliyhteistyön raamit EU:n tullikoodeksin puitteissa. Luvussa käsitellään muun muassa järjestelyjä, jotka koskevat tarkastusten ja muodollisuuksien helpottamista tavarakuljetusten osalta sekä turvallisuuteen liittyviä tullitoimenpiteitä hyödyntämällä valtuutettuja talouden toimijoita (AEO) koskevien ohjelmien vastavuoroista tunnustamista.

Sopimusluonnos sisältää myös kaksi pöytäkirjaa hallinnollisesta yhteistyöstä ja keskinäisestä avunannosta tulli- ja arvonlisäveroasioissa. Pöytäkirjoissa käsitellään tietojenvaihtoa tulli- ja arvonlisäveropetosten ja muun laittoman toiminnan torjumiseksi sekä keskinäistä avunantoa veroihin ja maksuihin liittyvien saatavien perimiseksi ja osapuolten taloudellisten etujen suojaamiseksi.

Luonnos mahdollistaa hallinnollisen yhteistyön, ml. tietojenvaihdon jatkamisen, tulli- ja arvonlisäverotuksen asioissa sekä kaikenlaisten verojen ja maksujen perinnän.

Sopimusluonnoksessa **kalastus** ja kauppasuhteet (ml. tasapuoliset kilpailuedellytykset) on elimellisesti linkitetty toisiinsa. Kalastusta koskevissa määräyksissä on kyse nykyisistä kalastuspolitiikan keskeisistä elementeistä, kuten suurimpien sallittujen saaliiden (TAC) asettamisesta tieteelliseen neuvonantoon perustuen, osapuolten yhteisten kalakantojen jakosuhteesta sopimisesta sekä vastavuoroisesta pääsystä osapuolten vesille. Sopimusluonnoksessa on erityinen maininta koskien tasapuolisia toimintaedellytyksiä (saaliin purkupakko) ja epäsuoraa syrjintää (tekniset kalastusmääräykset).

Palveluiden ja investointien osalta tavoitteena on vahvistaa ehdot, joilla yritykset voivat toimia ja tarjota palvelujaan EU:n alueella tai UK:ssa. Sopimus koskisi niin rajat ylittävää kauppaa, investointeja kuin yritystoimintaan liittyvien henkilöiden maahantuloa ja maassa oleskelua, sekä kattavasti eri palvelu- ja tuotantoaloja. Sopimuksessa sovittaisiin muun muassa markkinoillepääsyä, kansallista kohtelua sekä suosituimmuuskohtelua koskevista määräyksistä. Nämä määräykset eivät kuitenkaan koskisi julkisia palveluja, osapuolten sisäistä meriliikennettä (kabotaasi), eikä lentoliikennettä (paitsi lentoliikenteen tukipalvelut). Sopimuksessa suljettaisiin palvelujen ja investointien vapauttamista koskevan katteen ulkopuolelle julkiset hankinnat, audiovisuaaliset palvelut sekä osapuolten myöntämät tuet. Lisäksi sopimus sisältäisi palveluja ja investointeja koskevia sääntöjä

esimerkiksi lupa- ja pätevyysvaatimusten, televiestinnän, rahoituspalveluiden tai kansainvälisen meriliikenteen aloilla. Alakohtaisia sitoumuksia koskevat listat on tarkoitus laatia neuvotteluiden myöhemmässä vaiheessa.

Digitaalisen kaupan osalta sopimuksella luotaisiin vakautta yritysten liiketoiminnalle ja edistettäisiin kuluttajien luottamusta verkkoympäristöön. Sopimusluonnoksessa käsitellään laajasti digitaaliseen kauppaan liittyviä aiheita kuten sähköiset allekirjoitukset, sähköisten toimitusten tullittomuus, roskaposti, tietovirrat sekä lähdekoodien paljastamisvaatimusten kieltö. Sopimus vahvistaisi osapuolten sääntelyoikeuden ja sisältäisi tavanomaisia poikkeuksia.

Pääomanliikkeet. Tavoitteena on sopia muun muassa EU:n kauppasopimukseen sisältyvistä WTO-sopimusten mukaisista määräyksistä pääoman vapaan liikkuvuuden sekä maksujen ja siirtojen osalta. Samoin sovittaisiin tilapäisiä suojatoimia koskevasta poikkeuksesta. Määräykset koskisivat osapuolten välistä kauppaa ja investointeja.

Sopimuksella tavoitellaan sen kattamien **teollis- ja tekijänoikeuksien** kansallista kohtelua kansainvälisten sopimusten (mm. Pariisin yleissopimus) rajoissa. Sopimuksella tavoitellaan myös WTO:n TRIPS-sopimusta (sopimus teollis- ja tekijänoikeuksien kauppaan liittyvistä näkökohdista) ja muita kansainvälisiä sopimuksia parempaa suojaa tekijänoikeuden, mallioikeuden, tavaramerkkien, patenttien (mukaan lukien lisäsuojatodistukset), julkistamattoman tiedon (liikesalaisuudet, lääkkeisiin liittyvä tietosuojaa) ja kasvinjalostajaoikeuksien suhteen.

Tarkoituksena olisi mahdollistaa uusien, vuoden 2021 alusta lukien kansallisesti rekisteröityjen (maataloustuotteiden) maantieteellisten merkintöjen suoja. Tällä hetkellä olemassa olevien maantieteellisten merkintöjen suojasta on sovittu erosopimuksessa.

Sopimusluonnos sisältää määräyksiä teollis- ja tekijänoikeuksien siviili- ja hallinto-oikeudellisesta täytäntöönpanosta sekä TRIPS-sopimuksen sitoumukset ylittävästä rajatytäntöönpanosta. Lisäksi sovittaisiin laaja-alaisesta yhteistyöstä teollis- ja tekijänoikeuksien kehittämisen, suojelun ja rikkomusten estämisen aloilla.

Julkisissa hankinnoissa EU:n lähtöolettamuksena on, että UK pysyisi edelleen WTO:n julkisten hankintojen sopimuksen (GPA, Agreement on Government Procurement) osapuolena. Sopimuksen määräykset ja sitoumukset menisivät GPA-sopimusta pidemmälle. Sopimus sisältäisi GPA-sopimuksen keskeiset määräykset sekä määräyksiä, jotka parantavat hankintojen läpinäkyvyyttä ja virtaviivaistavat hankintamenettelyjä. Sopimuksella varmistettaisiin EU-yritysten laajempi pääsy UK:n hankintoihin. EU-yritysten tytäryhtiöille UK:ssa haetaan kansallista kohtelua kattaen hankinnat, jotka alittavat GPA-kynnysarvot. Markkinoillepääsytarjousten aika on neuvottelujen myöhemmässä vaiheessa.

Sopimusluonnoksen mukaiset **henkilöiden liikkuvuusjärjestelyt** perustuisivat vastavuoroisuuden lisäksi siihen, että UK ei kohtele syrjivästi yhtäkään EU:n jäsenvaltiota. EU:n kansalaiset voisivat matkustaa UK:hon ja UK:n kansalaiset EU-maihin viisumivapaasti lyhyttä oleskelua varten (90 päivää 180 päivän ajanjaksolla). Lisäksi osapuolet soveltaisivat vastavuoroisia järjestelyjä tutkimukseen, opiskeluun, koulutukseen ja nuorisovaihtoon liittyvään maahantuloon ja oleskeluun.

Sosiaaliturvan koordinaatiota koskevat määräykset koskisivat niitä henkilöitä, joille esimerkiksi opiskelun, tutkimuksen tai nuorisovaihdon perusteella on luotu erityisiä vastavuoroisia liikkuvuutta koskevia järjestelyjä. Heitä koskisivat muun muassa sovellettavaa lainsäädäntöä ja tilapäisen oleskelun aikaista terveydenhuoltoa koskevat määräykset. Muiden henkilöiden osalta sopimuksen määräyksillä suojattaisiin eläkeoikeuksia, kuten eläkkeiden maksamista maasta toiseen, sekä määrättäisiin oikeudesta terveydenhuoltoon. Jälkimmäinen koskisi muun muassa muualla kuin kotimaassaan

asuvien eläkkeensaajien sairaanhoito-oikeuksia sekä matkailijoiden oikeutta välttämättömään hoitoon eurooppalaisella sairaanhoitokortilla.

Sopimusluonnos sisältää **lentoliikennettä** koskevat järjestelyt. EU:n ja UK:n väliset lennot sallittaisiin, mutta jatkolentoja (ns. viidensia vapauksia) ei. Lisäksi sopimuksella sallittaisiin lentoyhtiöiden väliset markkinointijärjestelyt (ns. code share) niin EU:n ja UK:n välisillä lennoilla kuin jatkolennoillakin. Lentoyhtiöiden omistusoikeutta rajoitettaisiin siten, että yhtiön olisi oltava sen nimeävän osapuolen enemmistöomistuksessa. Tämä on tavallista EU:n sopimuksissa kolmansien maiden kanssa. Lentoliikennettä koskeva luku sisältää myös muita määräyksiä, joita tavallisesti sisällytetään unionin lentoliikennesopimukseen kolmansien maiden kanssa. Luvussa viitataan tasapuolisiin kilpailuedellytyksiin koko sopimuksen tasolla ja lisäksi siinä on erityissäännökset reilusta kilpailusta lentoliikenteessä. Luonnos ei sisällä vaiheittain toteutuvia elementtejä ja siinä kielletään jäsenvaltioiden kahdenväliset neuvottelut UK:n kanssa sopimuksen tultua voimaan. Tällä hetkellä luonnoksessa ei siis huomioida EU:n lentoliikennesopimusten sekasopimusluonnetta (ks. kuitenkin jäljempänä kohta ”Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät”).

Sopimusluonnoksen **lentoturvallisuutta** koskevassa luvussa esitettävän sääntelyn tavoitteena on edistää ilmailussa käytettävien tuotteiden, osien ja laitteiden kaupankäyntiä sekä niihin liittyvää liiketoimintaa EU:n ja UK:n välillä. Määräykset koskisivat näiden tuotteiden, osien ja laitteiden sertifiointia, tuotannon valvomista sekä ympäristövaikutuksia. Lentoturvallisuuteen liittyvien standardien ja teknisten säännösten vastavuoroista tunnistamista ei ole sisällytetty sopimusluonnokseen.

Tieliikenteen osalta sopimusluonnoksessa ehdotetaan, että operaattoreille annettaisiin oikeudet suorittaa kahdenvälisiä kuljetuksia EU:n ja UK:n välillä rajoittamattomasti ilman lupakiintiöitä sekä oikeudet kauttakulkuun kummankin osapuolen alueiden läpi. Ehtona olisi, että UK noudattaisi kuljettajien, liikennelupien ja ajoneuvojen osalta yhteisiä sääntöjä. Kabotaasi olisi kiellettyä, kuten muidenkin kolmansien maiden kohdalla. Ehdotus vastaisi näin ollen pääpiirteittäin EU:n ja Sveitsin välistä maaliikennesopimusta, poikkeuksena EU-maiden väliset kuljetukset, joita UK:n kuljetusyritykset eivät saisi tämän sopimuksen nojalla suorittaa. EU-maiden väliset kuljetukset olisivat siis sallittuja UK:n yrityksille vain nykyisen CEMT-kuljetuslupajärjestelmän kiintiöiden ja muiden ehtojen puitteissa.

Sopimusluonnoksessa on **energiaa ja raaka-aineita** koskevia määräyksiä. Sähkön ja kaasun osalta sopimusluonnos sisältää EU:n tärkeimpiä sisämarkkinaperiaatteita vastaavat määräykset. Osapuolet sitoutuisivat järjestämään sisämarkkinansa sopimuksen periaatteiden mukaisesti kilpailuun pohjautuviin markkinoihin perustuen sekä kestävästi ja uusiutuvaa energiaa edistäen. Osapuolet muun muassa sitoutuisivat siihen, että biopolttoaineet luettaisiin osaksi uusiutuvan energian edistämistä silloin, kun ne täyttävät kyseisen sopimusosapuolen määrittelemät kestävyys -ja kasvihuonekaasukriteerit. Määräyksillä ei tavoitella suosituimmuuskohtelua, vaan tavoitteena on luoda tasapuoliset kilpailuedellytykset suhteessa toiseen sisämarkkina-alueeseen. Keskeisinä periaatteina ovat syrjimättömän verkkoihin pääsyn takaaminen kustannustehokkaasti, puhtaasti ja varmasti sisältäen eriyttämissäännöt ja verkko-operaattoreiden teknisen yhteistyön. Sopimusluonnos kieltää tuonti- ja vientimonopolit sekä kaksoishinnoittelun energian ja raaka-aineiden rajat ylittävässä kaupassa. Energiaa ja raaka-aineita koskevat horisontaaliset määräykset ovat sisältyneet unionin vapaakauppasopimukseen vuodesta 2015.

Sopimusluonnoksessa on määräyksiä **ydinalan siviilikäytön yhteistyöstä**. Tavoitteena on laaja-alainen yhteistyö kattaen turvallisuuden, turvajärjestelyt, ydinmateriaalivalvonnan ja tutkimusyhteistyön. Luonnos on linjassa muiden EU:n ja kolmansien maiden välisten sopimusten sisältöjen kanssa ja nojaa ydinalan kansainvälisiin yleissopimuksiin.

Tavoitteena on parantaa **pienien ja keskisuurten yritysten** mahdollisuuksia hyötyä sopimuksesta. Sopimusluonnokseen sisältyy määräyksiä muun muassa siitä, millaista tietoa sopimuksesta sekä esimerkiksi kauppaa, tullausta, tullitasoja tai investointeja koskevasta lainsäädännöstä, muista vaatimuksista tai lisätietoja antavista yhteispisteistä olisi julkaistava.

Sopimuksen tiettyihin kauppaa- ja talousosan määräyksiin voitaisiin soveltaa tiettyjä **poikkeuksia**, jotka koskevat esimerkiksi yleistä turvallisuutta, järjestystä tai ihmisten, eläinten ja kasvien terveyden suojelua. Sopimuksen **muuta määräyksiä** koskevassa osastossa vahvistettaisiin muun muassa osapuolten sitoumukset WTO:n tullitariffeja ja kauppaa koskevassa yleissopimuksessa (GATT) sekä palvelukaupan yleissopimuksessa (GATS). Kyseisessä osastossa määrättäisiin myös siitä, millä aloilla kumppanuusneuvosto voisi tehdä päätöksiä sopimuksen parantamiseksi.

III OSA: TURVALLISUUSKUMPPANUUS

Sopimusluonnoksen turvallisuuskumppanuutta koskeva kolmas osa sisältää kolme osastoa: lainvalvonta- ja oikeudellinen yhteistyö rikosasioissa; ulkosuhteet, ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikka; sekä temaattinen yhteistyö.

Lainvalvonta- ja oikeudellinen yhteistyö rikosasioissa

EU:n ja UK:n yhteisen poliittisen julistuksen mukaisesti sopimusluonnoksessa on pyritty oikeuksien ja velvollisuuksien tasapainoon asettamalla **lainvalvonta- ja oikeudelliselle yhteistyölle** olennaisia ennakoedellytyksiä. Niitä ovat erityisesti: 1) UK:n sitoutuminen Euroopan ihmisoikeussopimuksen jatkuvaan noudattamiseen ja soveltamiseen, 2) riittävä tietosuojan taso, jonka komissio vahvistaa yksipuolisella päätöksellään, jos ehdot täyttyvät sekä 3) tehokkaat riitojenratkaisu- ja täytäntöönpanojärjestelyt, jotka käsittävät EU:n tuomioistuimen toimivallan tulkita unionin oikeuden säännöksiä ja käsitteitä.

DNA:n, sormenjälkien ja ajoneuvojen rekisteritietojen tietojenvaihdon osalta sopimusluonnoksessa varmistetaan, että kaikkia kansallisesti saatavilla olevia tietoja, myös epäillyistä ja tuomituista, vaihdettaisiin vastavuoroisesti. Muiden rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja tutkimiseksi tehtävän tiedonvaihdon osalta käytettäisiin olemassa olevia EU:n ja kolmansien maiden välisiä tiedonvaihtokanavia (esim. Interpol ja Europol) sekä tehostettaisiin tiedonvaihtoa esimerkiksi menettelytapoja, muotoseikkoja, turvallisia tiedonvaihtokanavia ja tarkempia määräaikoja koskevilla toimilla.

Sopimusluonnos sisältää vastavuoroisen oikeusperustan **lentoliikenteen matkustajarekisteritietojen (PNR-tiedot) vaihdolle** UK:n ja EU:n matkustajatietoyksiköiden välillä. Lisäksi sopimusluonnos sisältää lentoyhtiöiden tarvitseman oikeusperustan PNR-tietojen siirtämiselle UK:hon. Sopimus sisältäisi useita tietosuojaa koskevia säännöksiä, joilla varmistettaisiin tarvittavien suojatoimien noudattaminen henkilötietojen siirrossa UK:hon EU:n tietosuojalainsäädännön ja unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön edellyttämällä tavalla.

Sopimusluonnos sisältää säännöksiä lainvalvontaviranomaisten operatiivisesta yhteistyöstä ja rikosoikeudellisesta yhteistyöstä UK:n ja Europolin ja Eurojustin välillä. Tavoitteena olisi kehittää ja tehostaa **Eurojustin** ja UK:n yhteistyötä ja tietojen vaihtoa vakavan rikollisuuden, erityisesti järjestäytyneen rikollisuuden, ja terrorismin torjumiseksi. Eurojust on tehnyt vastaavia yhteistyösopimuksia useiden kolmansien maiden kanssa. Tarvittavaa ja oleellista tietoa voitaisiin vaihtaa Eurojustin toimivaltaan kuuluvissa asioissa erikseen sovituin tavoin. Sopimusluonnoksessa on säännöksiä myös henkilötietojen käsittelystä, tietosuojasta, muista Eurojustin ja UK:n välisistä yhteistyöjärjestelyistä, yhteispisteen ja yhteyssyyttäjän lähettämisestä Eurojustiin sekä kokouksiin osallistumisesta.

Yhteistyö UK:n ja **Europolin** välillä järjestettäisiin Europolin kolmasmaayhteistyösopimusten mukaisesti. Yhteistyö kattaisi vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden eli viraston toimintamandaatin mukaiset rikokset. Henkilötietojen vaihdossa noudatettaisiin sopimusluonnoksen määräyksiä ja Europol-asetusta. Lisäksi yhteistyötä tehtäisiin ja tietoa vaihdettaisiin erityisosaamisesta, yleisestä tilannekuvasta ja raporteista, strategisen analyysin tuloksista, rikostutkimamenettelyistä, rikosten ennalta ehkäisyn toimintatavoista, koulutuksesta, neuvonantamisesta sekä yksittäisten rikostutkintojen tukemisesta ja operatiivisesta yhteistyöstä. Yhteistyötä tehostettaisiin yhdyshenkilötoiminnoin.

Sopimusluonnos sisältää määräykset **rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista** koskevasta järjestelmästä EU:n jäsenvaltioiden ja UK:n välillä. Järjestelmä perustuisi oikeusviranomaisten väliseen yhteistyöhön ja se sisältäisi yksinkertaistetut menettelyt ja aikarajat. Järjestelmä sisältäisi kieltäytymisperusteet, jotka koskevat pidätysmääräyksen täytäntöönpanoa, muun muassa säännökset, jotka sallivat jokaisen valtion päättää järjestelyiden soveltuvuudesta valtion omiin kansalaisiin ja poliittisiin rikoksiin, ja mahdollisuuden pyytää lisätakeita. Määräykset perustuisivat pitkälti neuvoston puitepäätökseen eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisestä luovuttamismenettelyistä. Määräykset sisältäisivät myös tiettyjä EU:n sekä Islannin tasavallan ja Norjan kuningaskunnan välisen luovuttamismenettelyistä tehdyn sopimuksen mukaisia ratkaisuja.

Sopimusluonnos sisältää **kansainvälistä rikosoikeusapua** tehostavia määräyksiä. Ne täydentäisivät Euroopan neuvostossa vuonna 1959 tehtyä keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevaa eurooppalaista yleissopimusta sekä siihen liitettyjä lisäpöytäkirjoja. Määräykset koskisivat toimivaltaisten viranomaisten määrittelyä; muun kuin pyydetyn tutkintatoimenpiteen käyttöä, joka koskee erityisesti pakkokeinojen käyttöä; ilmoitusvelvollisuuksia; ne bis in idem –kieltäytymisperustetta (ei kahdesti samassa asiassa); pyynnön täyttämisen määräaikoja; sekä yhteisiä tutkintaryhmiä.

Sopimusluonnos sisältää **rikosrekisteritietojen vaihtoa** tehostavia määräyksiä. Myös ne täydentäisivät ja osin korvaisivat edellä mainittuja Euroopan neuvoston sopimuksia. Määräykset koskisivat määrittelyä; keskusviranomaisen määrittelyä; kansalaisia koskevien rikostuomioiden ilmoittamista määräajassa; pyyntöjen esittämistä; pyyntöihin vastaamista määräajassa mukaan lukien lasten kanssa työskenteleviä henkilöitä koskevat pyynnöt; sekä tietojen toimittamista sähköisesti.

Osapuolet sitoutuisivat tukemaan kansainvälisiä pyrkimyksiä torjua **rahanpesua ja terrorismin rahoitusta** erityisesti noudattamalla rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen vastaisen toimintaryhmän (FATF) normeja. Sopimusluonnoksen määräysten mukaan osapuolten sitoutuminen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen olisi kuitenkin mentävä FATF:n normeja pidemmälle erityisesti tosiasiallisia edunsaajia ja ilmoitusvelvollisia koskevien määräysten osalta. Osapuolten olisi esimerkiksi varmistettava, että arvokkaita taide-esineitä myyvät tai välittävät tahot määritellään ilmoitusvelvollisiksi silloin, kun myynti tai välitystoiminta tapahtuu vapaasatamien, taidegallerioiden tai huutokauppojen kautta.

Ulkosuhteet, ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikka

Komissio julkaisi ulkosuhteita, ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikka koskevan sopimusluonnoksen osan erillisenä asiakirjana, sillä UK ei tällä hetkellä halua keskustella EU:n kanssa sopimukseen perustuvasta yhteistyöstä näillä aloilla.

EU:n tavoitteena on läheinen **poliittinen vuoropuhelu** ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikan alalla. Yhteistyötä tavoitellaan myös monenvälisillä ja alueellisilla foorumeilla. Yhteistyö menisi usealla alueella pidemmälle kuin mitä EU yleensä esittää kolmansille maille.

Yhteistyötä ehdotetaan **pakotteiden alalla, kriisinhallinnassa ja rauhan edistämisessä**. UK voisi osallistua EU:n kriisinhallintaoperaatioihin erillisen pöytäkirjan mukaisesti. Pöytäkirja noudattelee puitesopimuksia, joita EU on tehnyt viime aikoina kolmansien maiden kanssa niiden kriisinhallintaosallistumisesta. Sopimusluonnoksessa käsitellään myös sotilaallisten suorituskykyjen kehittämistä, minkä tavoitteena on asevoimien yhteensopivuuden ja tehokkuuden parantaminen. UK voisi osallistua **Euroopan puolustusviraston (EDA)** toimintaan ja **pysyvään rakenteelliseen yhteistyöhön (PRY)** unionin oikeuden mukaisesti.

Sopimusluonnoksen mukaan UK voisi osallistua **EU:n satelliittikeskuksen (SatCen)** toimintaan unionin oikeuden mukaisesti. UK on osoittanut valmiutta neuvotella **kyberalan** yhteistyöstä. Sopimusluonnoksessa onkin määräksiä kyberalaa koskevasta yhteistyöstä.

Sopimusluonnoksessa on esityksiä myös **konsuliyhteistyöstä, tiedusteluyhteistyöstä, avaruudesta ja kehitysyhteistyöstä**. Kehitysyhteistyön osalta sopimusluonnoksessa todetaan, että osapuolet perustaisivat säännöllisen politiikkadialogin ja kävisivät konsultaatioita kolmansissa maissa edistääkseen kehitysyhteistyön koordinaatiota, laatua ja tuloksellisuutta.

Temaattinen yhteistyö

EU ja UK tekisivät temaattista yhteistyötä ainakin seuraavilla aloilla: kyberturvallisuus, sääntelemätön muuttoliike, terveysturvallisuus sekä arkaluontoisten tietojen vaihto. Käytännön yksityiskohdat määritellään sopimusluonnoksessa.

IV OSA: UNIONIN OHJELMAT, VARAINHOITO JA RAHOITUS

Sopimusluonnoksen neljäs osa sisältää määräykset unionin ohjelmiin osallistumisesta ja hallinnoinnista, määräykset UK:n rahoitusosuudesta ja tietyissä tilanteissa rahoitusosuuden mukauttamisesta, määräykset ohjelmiin osallistumisen väliaikaisesta keskeyttämisestä tai osallistumisen päättämisestä sekä määräykset moitteettomasta varainhoidosta, tarkastuksista, väärinkäytösten ehkäisystä ja velvoitteiden toimeenpanosta.

Ohjelmiin osallistumista vastaava UK:n rahoitusosuus olisi kaksiosainen. Se sisältäisi osallistumismaksun ja toiminnallisen maksuosuuden, joista jälkimmäinen on UK:n bruttokansantuotteen suhde EU:n jäsenvaltioiden yhteenlaskettuun bruttokansantuotteeseen. Lisäksi EU:n elimille taattaisiin oikeudet tarkastaa tuensaajia myös UK:ssa sekä ryhtyä takaisinperintöihin havaittujen sääntöjenvastaisuuksien perusteella.

V OSA: INSTITUTIONAALISET JA HORISONTAALISET MÄÄRÄYKSET

Tavoitteena on luoda sopimuksen hallintoa, täytäntöönpanoa, soveltamista, tulkintaa ja riitojenratkaisua varten yksi yhteinen horisontaalinen kehys, joka kattaisi lähtökohtaisesti kaikki kumppanuuden osa-alueet sekä tarvittaessa myös sitä täydentävät erilliset sopimukset ja järjestelyt.

Keskeiseksi **hallintoelimeksi** tulisi osapuolten yhteinen kumppanuusneuvosto (Partnership Council), joka koostuisi EU:n ja UK:n edustajista. Se voisi sopimuksessa erikseen määrätyissä tilanteissa tehdä mm. osapuolia sitovia päätöksiä ja sopimusmuutoksia. Kumppanuusneuvosto tekisi päätöksensä konsensuksella. Lisäksi kumppanuusneuvoston alaisuuteen perustettaisiin 16 erityiskomiteaa keskeisille aloille, kuten esimerkiksi: kauppa, tulliyhteistyö, tasavertaiset toimintaedellytykset, lainvalvonta- ja oikeudellinen yhteistyö, lentoliikenne ja osallistuminen unionin ohjelmiin. Komiteat hoitaisivat sopimuksessa erikseen määrättyjen tehtävien lisäksi myös kumppanuusneuvoston niille delegoimia tehtäviä.

Samaa **riitojenratkaisumekanismia** sovellettaisiin kaikkiin kumppanuuden aloihin, jollei sopimuksessa erikseen toisin määrättäisi. Malli on otettu erosopimuksesta. Riidat pyrittäisiin ensisijaisesti ratkaisemaan kumppanuusneuvostossa tai erityiskomiteoissa käytävissä konsultaatioissa. Jos ratkaisua ei saada aikaan, olisi kummallakin osapuolella aina oikeus viedä asia riippumattoman välimiestuomioistuimen käsiteltäväksi. Luonnos sisältää yksityiskohtaiset määräykset määräajoista ja menettelytavoista (ml. nopeutetut menettelyt). Jos riidan ratkaiseminen edellyttää EU-oikeuden tulkintaa, pitäisi välimiespaneelin saattaa tämä nimenomainen kysymys Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaistavaksi. Unionin tuomioistuimen ratkaisu sitoisi välimiehiä ja välimiestuomioistuimen ratkaisu sitoisi aina osapuolia. **EU-tuomioistuimen rooli** rajoittuisi siis vain niihin tilanteisiin, joissa on kyse EU-oikeuden tulkinnasta.

Luonnoksessa on lisäksi yksityiskohtaiset määräykset tilanteista, joissa osapuoli ei noudata välimiestuomioistuimen ratkaisua. Keinoina voitaisiin käyttää uhkasakkoa, kiinteämääräistä hyvitystä ja tiettyjen edellytysten täytyessä myös sopimusvelvoitteiden noudattamisen määräaikaista keskeyttämistä. Lisäksi käytettävissä olisi yksipuolisia toimenpiteitä (ennen välimiestuomioistuimen ratkaisua), jos osapuoli mm. rikkoo erosopimusta tai kumppanuussopimuksen (erikseen yksilöityjä) olennaisia elementtejä.

Luonnoksessa ei ole määräyksiä EU:n sisäisestä toiminnasta sopimuksen hallinnon suhteen. Lähtökohtana on EU:n perussopimusten mukainen toiminta. Pääsäännön mukaan unionia edustaa SEU 17 artiklan mukaisesti komissio ja unionin kannoista päättää SEU 16 artiklan mukaisesti neuvosto.

OSA VI: LOPPUMÄÄRÄYKSET

Osa sisältää lähinnä kansainvälisille sopimuksille tyypillisiä loppumääräyksiä. Huomionarvoista on osapuolille annettava mahdollisuus kirjallisella ilmoituksella yksipuolisesti irtisanoa sopimus päättämään 12 kuukauden määräajan kuluessa.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Menettelyllisenä oikeusperustana käytetään tässä vaiheessa SEUT 218 artiklan 3 ja 4 kohtia. Komissio neuvottelee EU:n puolesta yleisten asioiden neuvoston 25.2. hyväksymien neuvotteluohjeiden pohjalta ja neuvoston valmisteluelimiä jatkuvasti kuullen.

Aineellisena oikeusperustana on tässä vaiheessa neuvoston yksimielisyyttä ja Euroopan parlamentin hyväksyntää edellyttävä SEUT 217 artikla. Sen mukaan unioni voi tehdä kolmansien maiden kanssa sopimuksia assosioinnista, joka koskee vastavuoroisia oikeuksia ja velvollisuuksia, yhteistä toimintaa ja erityismenettelyjä. Komissio perustelee valintaa suunnitellun kumppanuuden kattavalla soveltamisalalla, kunnianhimoisuudella ja pitkäaikaisuudella. Lopulliset aineelliset oikeusperustat sopimuksen/sopimusten allekirjoittamista ja tekemistä varten voidaan määrittää vasta lähempänä neuvottelujen päättymistä.

Euroopan atomienergiayhteisön (Euratom) perustamissopimuksen soveltamisalaan kuuluvien asioiden osalta oikeusperustana tullaan lisäksi käyttämään Euratom-sopimuksen 101 artiklaa.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Euroopan parlamentin rooli määräytyy SEUT 218 artiklan mukaisesti. Tässä vaiheessa sovelletaan artiklan 10 kohtaa, jonka mukaan parlamentille tiedotetaan välittömästi ja täysimääräisesti menettelyn kaikissa vaiheissa.

Kansallinen valmistelu

EU-ministerivaliokunnan kirjallinen menettely 15.-16.4. 2020.

Eduskuntakäsittely

E 6/2020 vp
SuVEK 4/2020 vp

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Luonnoksen mukaan kumppanuussopimus olisi ns. unionisopimus, jonka osapuolina olisivat EU ja UK. Yleisten asioiden neuvoston 25.2. pöytäkirjaan merkityn neuvoston ja neuvostossa kokoontuneiden jäsenvaltioiden hallitusten edustajien lausuman mukaan: ”jäsenvaltioiden edustajat antoivat komissiolle luvan käydä neuvotteluohjeiden mukaisesti neuvotteluja kaikilla tulevien suhteiden aloilla, myös niillä, jotka kuuluvat jäsenvaltioiden toimivaltaan. Neuvottelujen päätteeksi määritetään, tekeekö uuden kumppanuussopimuksen unioni vaiko unioni ja sen jäsenvaltiot. Tietyt kumppanuussopimukseen sisältyvät täydentävät sopimukset voidaan joka tapauksessa tehdä sekasopimuksina”. Lisäksi lausuman mukaan: ”tämä lähestymistapa ei vaikuta perussopimusten mukaiseen unionin ja jäsenvaltioiden väliseen toimivallan jakoon, ja se koskee ainoastaan Yhdistynyttä kuningaskuntaa, koska nämä kattavat neuvottelut unionista eronneen maan kanssa ovat luonteeltaan ennennäkemättömät”.

Asiakirjat

<https://ec.europa.eu/info/publications/draft-text-agreement-new-partnership-united-kingdom>

<https://ec.europa.eu/info/publications/foreign-policy-security-and-defence-part-draft-text-agreement-new-partnership-united-kingdom>

Saatavilla vain englanninkieliset versiot, joita ei tulla kääntämään muille kielille.

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Johannes Leppo, VNK, p. 050 5928278
 Silja Pasanen, VNK
 Kristiina Kauppinen, UM
 Terhi Bunders, UM
 Martti Salmi, VM
 Katja Arenmaa, OM
 Tapio Puurunen, SM
 Hannele Taavila, SM
 Ahti Hirvonen, MMM
 Heikki Lehtinen, MMM
 Marja-Terttu Mäkiranta, STM
 Johanna Rihto-Kekkonen, TEM
 Reetta Palojoensuu, PLM
 Maija Mansikkaniemi, LVM
 Päivi Jämsä, LVM
 Ruusu Tuusa, YM
 Liisi Klobut, YM

EUTORI-tunnus

EU/2020/0603

Liitteet

Viite

Asiasanat Hoitaa	brexit, YAN Yleisten asioiden neuvosto UM, VNK
Tiedoksi	EUE, LVM, MMM, OKM, OM, PLM, SM, STM, TEM, TPK, TULLI, VH, VM, VTV, YM
